

Förordning om inrättande av en reform- och tillväxtfacilitet för Moldavien

Utrikesdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2024) 469 Celexnummer 52024PC0469

Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on establishing the Reform and Growth Facility for the Republic of Moldova 52024PC0469

Sammanfattning

Den 10 oktober 2024 presenterade kommissionen ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättandet av en reform- och tillväxtfacilitet för Moldavien. Faciliteten syftar till att stödja Moldaviens närmande till EU genom att påskynda genomförandet av socioekonomiska och grundläggande reformer och stimulera investeringar. Faciliteten omfattar totalt 1785 miljoner euro, varav 1500 miljoner euro i förmånliga lån och 420 miljoner euro i bidrag. Förslaget är nära utformat efter reform- och tillväxtfaciliteten för västra Balkan. Det finns sedan tidigare även en facilitet för Ukraina.

Regeringen välkomnar kommissionens förslag om en tillväxtfacilitet som tydligt syftar till att stödja Moldaviens socioekonomiska utveckling, fortsatta reformarbete och EU-anslutningsprocess. Regeringen är kritisk till den föreslagna lånekonstruktionen. Gemensam upplåning har, utöver tillväxtfaciliteten för västra Balkan, tidigare endast använts för krisinstrument, vilket tillväxtfaciliteten för Moldavien inte är. Regeringen anser att denna typ av finansieringslösning inte bör bli prejudicerande för framtida EU-instrument.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen konstaterar att EU:s utvidgning är en geostrategisk investering i fred, demokrati, säkerhet, stabilitet och välbefinnande.

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har givit utvidgningen förnyad aktualitet. Moldaviens framtida medlemskap i EU ligger i EU:s politiska, ekonomiska och säkerhetspolitiska intresse.

Moldavien ansökte om EU-medlemskap i mars 2022 och beviljades status som kandidatland i juni samma år. I december 2023 beslutade EU att öppna anslutningsförhandlingar med Moldavien. Dessa inleddes formellt i juni 2024. Moldavien har visat ett tydligt engagemang för sin reformprocess. För att ta ytterligare steg på vägen mot EU-anslutning är hållbara och påtagliga reformframsteg

av avgörande betydelse för Moldavien, inte minst inom rättsstatens principer, demokratiska institutioner och socioekonomisk utveckling.

Moldavien står inför stora socioekonomiska utmaningar. Landet är ett av de fattigaste länderna i regionen. Coronapandemin, Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och omfattande ryska påverkans- och desinformationskampanjer har påverkat Moldaviens förmåga att genomföra betydande socioekonomiska reformer. Landets BNP per capita motsvarar 29 procent av genomsnittet inom EU, vilket innebär ett betydande konvergensgap gentemot EU. Med den nuvarande ekonomiska tillväxttakten begränsas Moldavien i sina möjligheter att göra ytterligare framsteg på sin väg mot EU-medlemskap. EU har således identifierat ett tydligt behov av att stärka det politiska och ekonomiska stödet till Moldavien.

Mot denna bakgrund antog kommissionen den 10 oktober 2024 ett meddelande om en ekonomisk tillväxtplan för Moldavien. Tillväxtplanen syftar till att stödja Moldaviens EU-anslutningsprocess samt att stärka landets socioekonomiska utveckling genom genomförandet av reformer som för Moldavien närmare EU.

Samma dag lade kommissionen fram ett förslag om en förordning om inrättandet av en reform- och tillväxtfacilitet för Moldavien för

att stödja implementeringen av socioekonomiska och grundläggande reformer och för att stimulera investeringar i Moldavien. Tillväxtfaciliteten utgör en viktig del av kommissionens tillväxtplan för Moldavien

1.2 Förslagets innehåll

Tillväxtplanen utgörs av tre pelare:

- 1) Påskynda socioekonomiska och grundläggande reformer genom inrättandet av en särskild reformagenda.
- 2) Utöka tillträdet till EU:s inre marknad.
- 3) Öka det finansiella stödet genom en reform- och tillväxtfacilitet.

Den föreslagna tillväxtfaciliteten fokuserar på tillväxtplanens tredje pelare och är nära utformad efter reform- och tillväxtfaciliteten för västra Balkan. Faciliteten föreslås omfatta totalt 1785 miljoner euro, varav 1500 miljoner euro i förmånliga lån och 420 miljoner euro i bidrag. Av bidragsdelen föreslås 135 miljoner användas som säkerhet för lånen.

Kommissionen föreslås, å EU:s vägnar, låna upp lånedelen om 1500 miljoner euro på marknaden eller av finansiella institutioner. Bidraget om 420 miljoner euro föreslås tas från programmet för det Östra grannskapet inom EU:s biståndsfinansieringsinstrument

NDICI-Global Europe 2025–2027 inom ramen för EU:s nuvarande långtidsbudget.

Lånen föreslås betalas ut till Moldaviens nationella budget för att påskynda reformer och möjliggöra nödvändiga investeringar.

Lånen föreslås ha en maximal löptid på 40 år från dagen för undertecknandet av låneavtalet.

Bidraget föreslås användas till projekt som utvärderas av kommissionen och godkänns i den regionala investeringsplattformen *Neighbourhood Investment Platform* (NIP). Bidraget föreslås även finansiera tekniskt stöd och stöd till civilsamhällesorganisationer.

Faciliteten väntas mobilisera upp till 2 500 miljoner euro i nya investeringar från internationella finansiella institutioner och näringslivet. NIP avses vara det centrala verktyget för att genomföra investeringarna i Moldavien. I den ekonomiska investeringsplanen (EIP) för det Östliga partnerskapet anges de centrala investeringar som avses genomföras inom ramen för tillväxtplanen. Investeringarna avses kanaliseras till sektorer som är viktiga för den socioekonomiska utvecklingen: konnektivitet, inklusive hållbara transporter, energi, grön och digital omställning, utbildning och kompetensutveckling. Minst 25 procent av lånen avses gradvis allokeras till NIP för att säkerställa investeringar inom dessa områden.

Utbetalningar av EU-medel bygger på konditionalitet och är villkorade av reformframsteg med ett särskilt fokus på att öka den socioekonomiska konvergensen och konkurrenskraften, samt implementering av reformer inom rättsstatens principer och grundläggande rättigheter. Reformerna ska specificeras i en särskild reformagenda som Moldavien ska ta fram och genomföra under 2025–2027 för att påskynda närmandet till EU. Även generella villkor måste uppfyllas för att finansiella medel ska kunna frigöras, inklusive makrofinansiell stabilitet, god förvaltning av de offentliga finanserna, öppenhet och insyn i budgeten.

Faciliteten syftar till flera mål. Bland annat syftar faciliteten till att ytterligare stärka grundläggande principer i utvidgningsprocessen, inklusive rättsstatens principer och grundläggande rättigheter, funktionen av demokratiska institutioner och den offentliga förvaltningen samt uppfyllandet av de ekonomiska kriterierna i EU:s acquis. Faciliteten syftar även till att främja Moldaviens anpassning till EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, motverka desinformation, stärka effektiviteten inom administrationen, påskynda den gröna omställningen och påskynda Moldaviens integrering i EU:s inre marknad

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Innehållet i kommissionens förslag om inrättandet av en tillväxtfacilitet för Moldavien bedöms inte påverka svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Tillväxtfaciliteten föreslås omfatta totalt 1785 miljoner euro, varav 1500 miljoner euro i förmånliga lån och 420 miljoner euro i bidrag inom EU-budgetens program NDICI-GE. Av bidragsdelen föreslås 135 miljoner användas som säkerhet för lånen, motsvarande en avsättning om nio procent av lånebeloppet som garanti mot eventuell framtida betalningsinställelse.

Det finns utgiftsrisker utspritt över åren på längre sikt, om Moldavien inte betalar tillbaka sina lån och avsättningarna i den gemensamma garantifonden inte är tillräckliga vilket skulle öka EU-avgiften. Om eventuella infrianden av garantin uppfyller kriterierna för internationellt bistånd enligt den definition som används av OECD:s biståndskommitté DAC, kommer kostnader att kunna avräknas mot biståndsbudgeten. Det innebär att ett infriande av garantin kan komma att öka andelen av svenskt bistånd som allokeras via EU kommande år. Regeringen inväntar ytterligare information om de budgetära konsekvenserna på längre sikt från kommissionen.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens förslag om en tillväxtfacilitet som tydligt syftar till att stimulera Moldaviens ekonomiska och sociala utveckling, fortsatta reformarbete och EU-

anslutningsprocess. Regeringen verkar för en effektiv behandling av förslaget till förordning.

Regeringen bedömer att faciliteten är ett viktigt instrument för att bidra till Moldaviens reformarbete, vilket är avgörande för att stärka landets motståndskraft.

Regeringen anser att styrningen av faciliteten bör vara effektiv, ändamålsenlig och inriktad mot tillväxtfrämjande reformer som bygger på marknadsliberala principer och att EU:s medlemsstater bör ha ett inflytande vad gäller grundläggande principer, medan kommissionen bör svara för detaljstyrningen.

Regeringen anser att rättsstatens principer och grundläggande rättigheter ska vara vägledande principer i tillämpningen av konditionalitet i genomförandet av tillväxtplanen. Regeringen betonar även att anpassning till EU:s utrikes- och säkerhetspolitik bör vara en del av de vägledande principerna i tillämpningen av konditionalitet i genomförandet av tillväxtplanen.

Regeringen anser att åtgärder för att stärka Moldaviens administrativa kapacitet bör vara en del av landets reformagenda.

Regeringen understryker vikten av aktiv kommunikation i hela Moldavien om EU:s stöd till landet och hur faciliteten gynnar den moldaviska befolkningen.

Regeringen är kritisk till den föreslagna lånekonstruktionen som innebär en utökad risk för EU-budgeten och utökar kommissionens roll på den finansiella marknaden och avser efterfråga en djupare analys från kommissionen av de bredare budgetkonsekvenserna på längre sikt av lånet. Gemensam upplåning har, utöver tillväxtfaciliteten för västra Balkan, tidigare endast använts för krisinstrument, vilket tillväxtfaciliteten för Moldavien inte är. Regeringen anser att denna typ av finansieringslösning inte bör bli prejudicerande för framtida EU-instrument.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Det finns ett brett stöd bland EU:s medlemsstater för förslaget om inrättande av en tillväxtfacilitet för Moldavien.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Kommissionen står bakom sitt förslag. Europaparlamentets ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Meddelandet har inte gått ut på remiss.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättandet av en tillväxtfacilitet för Moldavien grundar sig på artikel 212 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

(EUF-fördraget). Det läggs fram av kommissionen i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 294 i EUF-fördraget.

Förslaget antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet efter beslut av Europaparlamentet

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Den föreslagna faciliteten syftar till att stödja Moldaviens anslutning till EU. Kommissionen bedömer därför att EU är bäst lämpad för att tillhandahålla ett sådant stöd. Att förbereda Moldavien för ett EU-medlemskap sker bäst på EU-nivå.

Även utifrån omfattningen av det stöd som Moldavien är i behov av är EU väl positionerat för att kunna ge ett långsiktigt stöd till landet i rätt tid och på ett samordnat sätt. EU-delegationen i Moldavien kan säkerställa omfattande tillgång till information om utvecklingen i landet, vilket gör det möjligt för EU att anpassa sitt stöd i nära samordning med andra bilaterala och multilaterala givare.

Kommissionen bedömer att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen, då den föreslagna åtgärden anses vara såväl lämplig som nödvändig för att uppnå det önskade resultatet. Faciliteten syftar till att stödja genomförandet av reformer i Moldavien för att säkerställa en smidig och ömsesidigt fördelaktig utvidgning av EU. Faciliteten bygger främst på befintliga

stödstrukturer såsom EU:s biståndsfinansieringsinstrument NDICI-Global Europe och NIP.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget kommer fortsätta att förhandlas på rådsarbetsgruppsnivå. Kommissionen har uttryckt en förhoppning om att förhandlingarna ska kunna slutföras före utgången av 2024. Förslaget har lämnats över till parlamentet.

4.2 Fackuttryck och termer

-